

Regeringskansliet
a.remissvar@regeringskansliet.se
a.iu@regeringskansliet.se

Tolkavgift och förbud mot barntolkning (SOU 2026:23)

Er beteckning: A2026/00510

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Norrbottens län avstyrker förslaget att införa tolkavgift. Vår bedömning är att utredningen inte visar tillräckligt stöd för antagandet att en sådan kommer att stärka människors incitament att lära sig svenska och bidra till uppfyllandet av de integrationspolitiska målen. Samtidigt finns risker som exempelvis att kontakten med eller tilliten till myndigheter minskar, negativa konsekvenser för redan utsatta grupper och en ökad administrativ börda för myndigheterna.

Om förslaget om tolkavgift genomförs tillstyrker Länsstyrelsen samtliga undantag, inklusive undantag för personer med funktionsnedsättning.

Länsstyrelsen föreslår att ett eventuellt informationsuppdrag inför införandet ges till samtliga länsstyrelser under samordning av Länsstyrelsen i Västra Götaland.

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget att förbjuda barntolkning, med de undantag som utredningen föreslår.

Avsnitt 7 Utgångspunkter och avgränsningar

Länsstyrelsen delar utredningens bedömning att kunskaper i svenska är en förutsättning för att vara delaktig i det svenska samhället. Däremot ställer vi oss frågande till utgångspunkten att en tolkavgift stärker incitamenten för att lära sig svenska.

Länsstyrelsens erfarenheter från arbetet med nyanlända och utrikes födda är att majoriteten vill lära sig svenska, men att förutsättningarna för språkinläring varierar betydligt mellan individer. Svårigheter att uppnå en nivå i svenska motsvarande sfi D-

nivå kan ha flera orsaker, exempelvis kort eller ingen tidigare utbildning, hög ålder, begränsad litteracitet, ett förstaspråk som skiljer sig väsentligt från svenska eller en funktionsnedsättning som påverkar förmågan till språkinlärning.

Förslaget är vidare svårbedömt eftersom det pågår flera parallella förändringar som kan komma att påverka incitamenten att lära sig svenska. Länsstyrelsen anser därför att vidare undersökning om vad som påverkar språkinlärning och vilka de olika reformernas sammantagna konsekvenser är, innan ytterligare förändringar införs.

Avsnitt 9 Hinder mot tolkavgift och avsnitt 12 När ska tolkavgift inte tas ut?

Länsstyrelsen delar i stort utredningens bedömningar gällande hinder för att ta ut tolkavgift och förslag på inom vilka områden en sådan inte bör tas ut. Om förslaget om tolkavgift genomförs tillstyrker Länsstyrelsen samtliga undantag. Vi vill dock lyfta följande:

Ett undantag för brottsoffer förutsätter att personer identifieras som sådana. Inom området människohandel och människoexploatering finns exempel på när personer inte ses som brottsutsatta utan i stället placeras i förvar eller avvisas från Sverige då de anses sakna hemvist i landet. Detta utan att ha fått ta del av de rättigheter man ska ha tillgång till som brottsutsatt i Sverige. Vidare bör det tydliggöras om undantaget avser alla brottsoffer eller endast brottsoffer med tillstånd att vistas i Sverige.

Det är tveksamt om undantaget i ärenden som berör barn direkt är tillräckligt för att säkerställa att barnets rättigheter inte påverkas negativt. Detta då barn också påverkas av föräldrarnas egna ärenden hos exempelvis Försäkringskassan eller Arbetsförmedlingen.

Länsstyrelsen efterfrågar också ett undantag för äldre, då det framgår i utredningen (s. 283) att åldern har betydelse för möjligheterna att tillgodogöra sig SFI-undervisningen.

Avsnitt 10 Hantering av undantag från skyldigheten att betala tolkavgift

Om förslaget om en tolkavgift genomförs tillstyrker Länsstyrelsen förslaget att undanta personer som till följd av en funktionsnedsättning saknar möjlighet att förvärva tillräckliga kunskaper i svenska för att klara sina myndighetskontakter utan

tolk. Vi ser dock att hanteringen riskerar att bli komplicerad och att inte alla som skulle behöva undantaget kommer att kunna få det.

Länsstyrelsen vill särskilt uppmärksamma att vuxna utrikes födda med funktionsnedsättningar är en underdiagnostiserad grupp. Personer kan under lång tid delta i sfi och andra arbetsmarknads- och etableringsinsatser utan att orsakerna till deras svårigheter identifieras. Kommuner i länet vittnar om att detta är en särskilt utsatt grupp som riskerar att hamna mellan olika verksamheters uppdrag och krav, då personerna har svårt att tillgodogöra sig ordinarie sfi-undervisning samtidigt som de har svårt att uppfylla de krav som ställs inom exempelvis Arbetsförmedlingens insatser.

Detta aktualiserar även frågan om hur möjligheten till undantag från tolkavgiften ska fungera i praktiken. Om undantag förutsätter ett läkarintyg som styrker en funktionsnedsättning eller motsvarande svårigheter finns en risk att personer som inte har fått sina svårigheter utredda eller diagnostiserade, inte kan omfattas av undantaget. Länsstyrelsen bedömer att detta behöver analyseras närmare så att regleringen inte får oproportionerliga konsekvenser för en grupp som redan befinner sig i en utsatt situation.

Kapitel 16 Information om tolkavgiftsregleringen

Om förslaget att införa en tolkavgift genomförs föreslår Länsstyrelsen att uppdraget att informera berörda om tolkavgiften och om möjligheten att ansöka om undantag ges till samtliga länsstyrelser under samordning av Länsstyrelsen i Västra Götaland. Detta i stället för ett uppdrag enbart till Västra Götaland som utredningen föreslår.

Länsstyrelsen noterar att webbsidan informationsverige.se redan utan särskilt uppdrag kan förväntas informera om alla regeländringar som rör sidans målgrupp. Dock nås inte webbsidan av alla som omfattas av utredningens förslag. Ett bredare informationsuppdrag kommer att kräva samverkan med andra aktörer för att nå berörda målgrupper, även på lokal nivå. Vår bedömning är därför att ett eventuellt informationsuppdrag blir mer effektivt om det ges till samtliga länsstyrelser och samordnas av Västra Götaland. En viktig förutsättning för ett effektivt genomförande är dialog om förväntningar, tydliga mål och tillräckliga resurser.

Avsnitt 19 Barn som tolkar

Länsstyrelsen tillstyrker utredningens förslag om att förbjuda användandet av barntolkar genom en ny lag och instämmer i att det inte är förenligt med barnets bästa enligt barnkonventionen.

Länsstyrelsen tillstyrker också att förbudet mot att använda ett barn som tolk inte ska gälla när det är fråga om nöd eller när tolkningen rör uppgifter av enbart administrativ karaktär. Vi vill understryka vikten av att definiera och avgränsa vad som avses med uppgifter av administrativ karaktär.

Avsnitt 20 Anhöriga som tolkar

Länsstyrelsen delar utredningens bedömning att frågan om möjlighet för myndigheter att neka ombud, biträden och stödpersoner när det utifrån ett jämställdhetsperspektiv, inklusive frågan om hedersrelaterat våld och förtryck, kan anses vara olämpligt att de medverkar vid ett myndighetssammanträde bör utredas i särskild ordning.

Avsnitt 22 Konsekvensutredning

22.2.3 Konsekvenser för möjligheten att nå det integrationspolitiska målet och målet för arbetet mot utanförskap

Utredningen utgår från att bristande kunskaper i svenska efter sex år i Sverige kan bero på bristande ansträngning. Detta stämmer inte överens med Länsstyrelsens erfarenheter från integrationsarbete i länet. Se även kommentarer gällande avsnitt 7. Det framgår inte i utredningen vilka som är orsakerna till att människor väljer, eller inte väljer, att gå sfi. Vi ställer oss därför frågande till på vilka grunder utredningen bedömer att förslaget kommer bidra till att fler personer än i dag kommer att läsa sfi och därmed förbättra möjligheten att nå det integrationspolitiska målet och målet för arbetet mot utanförskap.

22.2.4 Konsekvenser för jämställdheten mellan kvinnor och män

Länsstyrelsen noterar bedömningen att tolkavgiften kan komma att vara mer ekonomiskt betungande för kvinnor än män, vilket innebär en målkonflikt gentemot jämställdhetsmålet och delmålet om ekonomisk jämställdhet. Det finns även risk att anhörigtolkning används i större utsträckning vilket även kan utgöra en risk utifrån

ett jämställdhetsperspektiv, exempelvis vid hedersrelaterat våld och förtryck.

22.2.6 Konsekvenser för statliga myndigheter

För Länsstyrelsens del skulle antalet ärenden där tolkavgift ska tas ut förmodligen vara mycket få och dessa finns framför allt inom djurskyddsverksamheten. I de flesta fall där myndigheten anlitar tolk handlar det om personer som befunnit sig i Sverige kortare tid än sex år. Om tolkavgift införs kommer det vara nödvändigt att tydliggöra när tolkavgiften ska tas ut, i och med att viss verksamhet där tolk används idag är avgiftsbelagd. Ur ett kostnadsperspektiv är den föreslagna avgiften, som också framgår av utredningen, väldigt liten i förhållande till de verkliga kostnaderna.

De som medverkat i beslutet

Beslut i detta yttrande har fattats av landshövding Lotta Finstorp med handläggare Kristine Lejonklou som föredragande. I den slutliga handläggningen har också Annika Nordstrand, Enhetschef social hållbarhet medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.